

Entrevista al president en funcions de Lituània, Algirdas Brazauskas.

“Només el treball salva la pàtria”

A la Lituània lliure, els nous comunistes van guanyar unes eleccions democràtiques el novembre passat. Van presentar-s'hi amb la denominació Partit Democràtic del Treball, amb un programa nou i sota la direcció d'Algirdas Brazauskas.

L enginyer Brazauskas, de 60 anys, és el successor de Vytautas Landsbergis. Brazauskas, membre del PC des del 1959, va ser secretari d'Indústria del Comitè Central durant onze anys. Com a cap del partit, en 1988, ja va abonar el moviment d'independència contra l'annexió del 1940. L'URSS va reaccionar-hi amb un intent de cop d'estat i el bloqueig econòmic.

—*Senyor president, si Lituània el confirma com a cap de l'estat, els comunistes tornaran, Lituània perdre la independència acabada de guanyar i caurà novament sota la influència russa. Això és el que afirma el seu candidat rival, Stasys Losoraitis, que ha tornat de l'emigració als EUA.*

—*¡Quina ximpleria!*

—*En tot cas, vostè havia estat el cap del PC lituà.*

—*Va ser amb el secretari primer Brazauskas que el PC de Lituània va retirar-se del PC de la Unió Soviètica, el 21 de desembre del 1989, el primer a fer-ho de tot el territori soviètic. En aquell moment calia valor per a fer això.*

—*A més, era l'any del 110è aniversari del naixement de Stalin, ¿veritat?*

—*Nosaltres vam abonar de bon principi el moviment d'independència Sajudis i vam introduir el lituà com a llengua nacional. Vam esborrar del nostre estatut el paper directiu del partit, és a dir, el seu monopoli del poder. I el secretari general Mikhaïl Gorbtxov va amenaçar-nos immediatament per telèfon: “Però, ¿on aneu? ¡Això és la via socialdemòcrata!”.*

—*Ara està orgullós de declarar-se socialdemòcrata.*

—*Ho diu una mica massa tard, quan la vida ja l'ha castigat. Però actualment són molts els qui busquen una nova fe, com podem veure que fa Borís Ieltsin que entra a l'església amb un ciri a la mà.*

—*¿Des de quan ja no és comunista, vostè?*

—*No puc dir que això hagi passat en cap moment precís, com el senyal d'una pistola de sortida. Ha estat un llarg procés d'aprenentatge durant els onze anys que vaig ser responsable de l'economia de Lituània com a secretari del partit i, amb això, com un primer ministre a l'ombra.*

—*El partit ho decidia tot...*

—*...des de l'Acadèmia de la Ciència fins a la recollida d'escombraries. A tot arreu mancava motivació i sentit de responsabilitat, perquè ningú no posseïa res. Era simplement desesperança. Amb col·legues de la Bàltica, però també d'altres repúbliques i amb especialistes de Moscou, aviat vaig estar d'acord que només ens podia salvar una nova economia amb propietaris individuals. Tot s'aguantava només per la força, com collat amb un cargol de manyà. Quan Gorbtxov va descollar-lo, es va perdre el control de tot.*

—*¿El cargol de manyà era el partit?*

—*L'aparell del partit. Aquí, a Lituània, potser un 3% dels camarades es podien classificar de comunistes durs, però la majoria de membres corrents eren més aviat patriotes socialdemòcrates. ¿Creuen que el nostre Partit Democràtic del Treball hauria guanyat la majoria, si no, en les eleccions lliures del novembre?*

—*Els lituans s'estan davant la llar apagada; la benzina és cada cop més escassa; el pa va racionat. Vol dir que els seus compatriotes no han elegit simplement aquells qui poden entendre's amb Moscou?*

—*De gent que pensa així, n'hi ha. Però crec que el govern de Vytautas Landsbergis no ha estat reelegit, sobretot, perquè, en lloc de superar la crisi econòmica, encara l'ha agreujada. La confrontació no és cap política, i només de sobirania i de fer voleiar la bandera nacional ningú no en tira res a l'olla. Que jo no*

sóc serf dels russos, ja ho he demostrat.

—*Quines reserves econòmiques sense explotar té Lituània?*

—*Ens hem permès moltes equivocacions. Va ser un error el principi de “devolució abans que indemnització” quan es tractava de rescabalar els expropiats. Ha estat especialment catastròfic pel que fa a l'agricultura. Dos terços dels qui han recuperat la seva terra o la dels seus avis ja fa temps que treballen a ciutat.*

—*¿Què en fan ara, de la terra?*

—*No res, això és el més greu. Hi ha grans superfícies que estan ermes. Va ser un error restablir les propietats del 1940. La majoria de parcel·les fan unes deu hectàrees, i entretant es rovella la maquinària de les velles granges col·lectives, que és molt cara i només serveix per a explotar grans extensions. Moltes d'aquestes granges ara són buides. Quan les van tancar, l'un se'n va endur el tractor, l'altre una vaca i aquell un cavall.*

—*Els pagesos maten el bestiar perquè falta pinso.*

—*No hem administrat bé i, per passar l'hivern, tan sols hem collit la meitat del que emmagatzemàvem abans. A més a més, s'hi ha afegit una greu sequera. I hem deixat de rebre dos milions de tones de civada que ens venien de la Unió Soviètica. Després, els preus de les màquines, dels fertilitzants, del combustible i del material de construcció s'han apujat considerablement.*

—*A ciutat hi ha molta gent que ja no es pot permetre ni ous ni carn.*

—*Perquè en un mes guanyen tant com un treballador de l'Alemanya occidental en dues hores, si mirem el tipus de canvi de divises. Amb tot, els queviures només ens costen una cinquena part del preu del mercat mundial.*

—*¿El tancament de les granges col·lectives ha estat, doncs, un gran error?*

—*La manera com s'ha fet no ha estat*

bé. En agricultura ocupàvem una posició rècord dins l'ex-URSS. La nostra producció agrària estava al nivell europeu: produïem el doble dels aliments que necessitàvem; amb les nostres exportacions fornïem una ciutat propera com Leningrad, i fins i tot Moscou. Gorbaxov em va dir una vegada: del socialisme, vosaltres, els lituans, n'heu tret tot el que se'n podia treure.

—Els seus partidaris són sobretot de l'àmbit rural. ¿Què n'esperen, de vostès?

—Una vida millor. El més assenyat se-

ho compren els estats de la CEI. El mal és que produïm massa poc. I, com a petit estat, tampoc no podem dictar condicions a un soci que és cinquanta vegades més gran. En electrònica, per exemple, abans teníem una posició capdavantera dins l'antiga Unió Soviètica. I el que era tècnica d'armament dins d'aquesta branca es pot adaptar amb relativa facilitat a les necessitats civils.

—Abans, Lituània rebia de la Unió gairebé totes les primeres matèries. Per importar-les d'occident els manquen di-

Brasauskas, com a cap del PC de Lituània, en 1988, ja va abonar el moviment d'independència del país bàltic.

ria que els nous petits agricultors s'apleguessin en cooperatives voluntàries, com les que hi ha a Alemanya, per comprar i vendre conjuntament i per al conreu extensiu del camp, però conservant la propietat privada de la terra. L'estat els ha d'ajudar amb subvencions. La nostra producció agrària ha retrocedit un terç, la producció industrial ha baixat a la meitat. En això és molt difícil de refer-se.

—A l'ex-RDA veiem que, abans, Rússia feia comandes i que ja no compra les mercaderies que li calen urgentment, ni tan sols a crèdit. Les factories orientades a les necessitats de l'ex-URSS amb prou feines si poden reorientar-se en el mercat mundial, s'han d'aturar sectors econòmics sencers. ¿La seva indústria està amenaçada pel mateix destí?

—El que nosaltres produïm, també ens

vises. ¿No s'imposa la idea de restablir les antigues relacions comercials i maldar per una comunitat econòmica de les ex-repúbliques soviètiques, a la manera de la CE?

—Fins aquí el camí és molt llarg. De totes maneres, la CEI no és cap substitutiu d'un mercat comú com aquest. Només cal que mirin què hi ha ara: cada vegada més fronteres, més duanes. El que podem fer a casa nostra, dins el terreny pràctic, és això: tornar a cridar els especialistes que mantenen relacions comercials i personals amb Bielorússia, amb el Kazakhstan, amb Moscou, i que coneixen els seus col·legues. Aquests van ser substituïts pel govern anterior i substituïts per amateurs sense cap experiència.

—¿Els russos els neguen primeres matèries per motius polítics?

—Nosaltres rebem tot el que podem

pagar. I si és cert que el petroli, únicament a preus de mercat mundial; el gas, ens el fan amb un descompte del 20%. Cal que augmentem la producció; és d'això, que depèn tot. Tan sols sota aquest punt de vista es pot dur a terme, també, la privatització de les empreses estatals, en lloc de vendre-les a preus ruïnosos al millor postor en subhastes salvatges. Només el treball salva la pàtria, i els nostres ciutadans hi estan disposats.

—Què opina de les ambicions sobre la Gran Lituània del seu candidat rival Losoraitis, a qui allò que més li agradaria és de prendre Kaliningrad, l'antic Königsberg, després inclòs en territori rus?

—Això, ho deia fa un any, però gràcies a Déu no s'ha dit res més d'aquesta reivindicació territorial. De fet, la Prússia oriental havia estat poblada de lituans, però llavors no existia cap estat lituà. En algun moment Odessa també va ser de Lituània, però, d'això, no se'n pot pas deduir cap reivindicació. Raïssa Gorbaxova em va explicar molt seriosament que Klaipeda —el Memel alemany— era un antiqüíssim port rus.

—De totes maneres, el seu país ha pertangut, al llarg de 123 anys, a l'imperi rus. En la càrrega de les tropes especials russes del 13 de gener de 1991, Mikhaïl Gorbaxov ¿volia tornar Lituània a casa abans que no fos massa tard?

—La responsabilitat d'aquests fets sanguinaris, la tenien, palesament, aquells qui vuit mesos després també van organitzar el cop d'estat de Moscou. Gorbaxov devia accedir a l'operació, però sens dubte no va ordenar que matessin.

—Senyor Brasauskas, vostè disposa de les actes del KGB i, per tant, pot saber fins a quin punt es van embolicar alguns amb el règim anterior. ¿Quina serà la seva actitud a l'hora de revisar el passat més recent?

—Qui hagi comès crims, se n'haurà de responsabilitzar. Però jo estic contra les acusacions col·lectives. Sé prou quines concessions exigia el règim a tothom.

—A la primera ministressa Kazimiera Prunskiene, que va dimitir en 1991, li retreien els informes obligats que lliurava al KGB sobre els seus viatges a l'estranger. ¿Té perspectives de tornar al seu gabinet?

—Jo trobo que ella podria ser una ambaixadora molt bona a Alemanya.

—Senyor president, agraiïts per la conversa.

©Der Spiegel
Trad.: Carme Gala